

Марченко Світлана Іванівна

кандидат юридичних наук, доцент,

доцент кафедри земельного та аграрного права

ННІ права Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Marchenko Svitlana

Candidate of Sciences in Law, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Land and Agrarian Law

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORCID: 0000-0001-9169-3233

DOI: 10.25313/2520-2308-2024-8-10246

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

LEGAL REGULATION OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS IN THE FIELD OF RURAL GREEN TOURISM

Анотація. Вступ. Враховуючи сучасний стан розвитку сільського зеленого туризму в Україні, його потенціал та значення у соціально-економічному розвитку сільських територій актуальним і необхідним є вивчення питання правового забезпечення розвитку сільського зеленого туризму на засадах державно-приватного партнерства як однієї з ефективних форм концентрації ресурсів влади, бізнесу і населення для вирішення завдань розвитку туризму.

Мета. Метою дослідження є аналіз правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері сільського зеленого туризму та визначення шляхів вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є законодавство, наукові джерела та практичні матеріали у сфері сільського зеленого туризму, державно-приватного партнерства та сталого розвитку сільських територій.

В процесі дослідження було використано наукові методи аналізу та синтезу, логічного узагальнення результатів (формулювання висновків) та інші.

Результати. У статті розглядаються окремі проблемні питання правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері сільського зеленого туризму. Звертається увага на відсутність правової визначеності юридичної природи сільського зеленого туризму. Доведено необхідність прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку сільської гостинності в Україні», в якому врегулювати також і питання щодо використання у цій сфері державно-приватного партнерства, яке розглядається як один з ефективних інструментів економічного розвитку країни загалом та аграрного сектора зокрема.

Однією із перспективних форм державно-приватного партнерства, яка може використовуватись у сфері сільського зеленого туризму, є створення кластерів. В статті розглядаються передумови створення, види та успішний досвід функціонування кластерів сільського зеленого туризму. Звертається увага на відсутність законодавчого врегулювання порядку створення та функціонування кластерів у сфері сільського зеленого туризму. Враховуючи потенціал сільського зеленого туризму та його прямий чи опосередкований вплив на сталий розвиток та інші суміжні галузі економіки, пропонується врегулювати в законодавстві України особливості розвитку сільського зеленого туризму на засадах державно-приватного партнерства шляхом утворення різноманітних рекреаційно-туристичних кластерів.

Перспективи подальших наукових пошуків та досліджень. Отримані висновки допоможуть у розробці законодавства про сільську гостинність, а також можуть бути використані в теоретичних та прикладних наукових дослідженнях, присвячених особливостям правового регулювання відносин у сфері сільської гостинності та державно-приватного партнерства у сфері аграрних, земельних та екологічних відносин.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, сільський зелений туризм, сталий розвиток, продовольча безпека, подолання бідності, концесія, кластер, рекреація, природокористування.

Summary. Introduction. Given the current state of development of rural green tourism in Ukraine, its potential, and its significance in the socio-economic development of rural areas, the study of legal support for the development of rural green tourism based on public-private partnerships (PPP) is both relevant and necessary. PPP is recognized as one of the effective forms of resource concentration between government, business, and the population to address tourism development challenges.

Objective. The purpose of this study is to analyze the legal regulation of public-private partnerships in the field of rural green tourism and to identify ways to improve the current legislation in this area.

Materials and Methods. The research materials include legislation, scientific sources, and practical materials related to rural green tourism, public-private partnerships, and sustainable development of rural areas. The study employed scientific methods of analysis and synthesis, logical generalization of results (formulation of conclusions), and others.

Results. The article addresses specific problematic issues of legal regulation of public-private partnerships in the field of rural green tourism. It highlights the lack of legal clarity regarding the juridical nature of rural green tourism. The necessity of adopting the Law of Ukraine “On Stimulating the Development of Rural Hospitality in Ukraine” is substantiated, which should also regulate the use of public-private partnerships in this field. PPP is viewed as one of the effective tools for the economic development of the country in general and the agricultural sector in particular.

One of the promising forms of public-private partnerships that can be used in rural green tourism is the creation of clusters. The article examines the prerequisites for the creation, types, and successful experience of functioning clusters in rural green tourism. Attention is drawn to the lack of legislative regulation of the creation and functioning of clusters in the field of rural green tourism. Considering the potential of rural green tourism and its direct or indirect impact on sustainable development and other related sectors of the economy, it is proposed to regulate in Ukrainian legislation the features of rural green tourism development based on public-private partnerships through the creation of various recreational and tourism clusters.

Prospects for Further Research. The findings will contribute to the development of legislation on rural hospitality and may be used in theoretical and applied scientific research devoted to the peculiarities of legal regulation in the field of rural hospitality and public-private partnerships in the agricultural, land, and environmental relations.

Key words: public-private partnership, rural green tourism, sustainable development, food security, poverty alleviation, concession, cluster, recreation, natural resource management.

Постановка проблеми. Розвиток СЗТ відіграє важливу роль у реалізації Цілей Сталого Розвитку до 2030 року (надалі — ЦСР), схвалених 25 вересня 2015 року 193-ма державами-членами Організації Об'єднаних Націй на саміті зі сталого розвитку в Нью-Йорку, які були адаптовані для України. Адже сільський зелений туризм є не лише перспективним напрямком туристичної діяльності, а й життєво необхідною формою задоволення потреб людини у відновленні та підтримці її життєвих сил та енергії, спрямований на збереження культурної спадщини, соціальний розвиток села та збереження природного середовища, адже реалізується СЗТ саме через механізм природокористування. Варто підтримати Ю. Бакай, яка вірно зазначає, що СЗТ є одним із засобів отримання доходів сільським населенням та, відповідно, одним із чинників подолання бідності в сільській місцевості, а також невід'ємним компонентом комплексного розвитку сільських територій та сільської інфраструктури [1, с. 324]. Зважаючи на сучасний стан розвитку СЗТ в Україні, його потенціал та значення у соціально-економічному розвитку сільських територій країни, вкрай актуальним і потребує детального вивчення питання правового забезпечення розвитку СЗТ на засадах державно-приватного партнерства (надалі — ДПП) як «однієї з ефективних форм концентрації ресурсів влади, бізнесу і населення для вирішення завдань розвитку туризму» [2, с. 3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх досліджень і публікацій, в яких до-

сліджуються окремі проблеми правового регулювання сільського зеленого туризму, у тому числі використання ДПП у сфері сільського зеленого туризму, перспективи ДПП у земельних, аграрних та природоресурсних відносинах, варто виділити наукові праці таких вчених як, М. Бахуринська [3], Ю. Бакай [1], Д. Бусуйок [4], О. Гафурова [5], С. Захарова [2], Н. Кобецька [6], П. Кулинич [4], І. Кульчій [7], В. Носік [8], О. Поліводський [4], О. Семенець [9], В. Семчик [4; 8], І. Сьюйва [10], О. Туева [11] та ін. Водночас питання правового забезпечення розвитку СЗТ на засадах державно-приватного партнерства комплексно не досліджувались, зокрема не стали предметом розвідки і особливості правового регулювання створення кластерів у сфері сільського зеленого туризму.

Метою статті. Метою дослідження є аналіз правового регулювання державно-приватного партнерства у сфері сільського зеленого туризму та визначення шляхів вдосконалення чинного законодавства у досліджуваній сфері.

Матеріали і методи. Матеріалами дослідження є законодавство, наукові джерела та практичні матеріали у сфері сільського зеленого туризму, державно-приватного партнерства та сталого розвитку сільських територій.

У процесі дослідження було використано наукові методи аналізу та синтезу, логічного узагальнення результатів (формулювання висновків) та інші.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сільського, екологічного (зеленого) туризму визначено ст. 6 Закону України «Про туризм» від 15 вересня

1995 р. [12] як один із основних пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму. Такий вид туризму також передбачений серед видів діяльності, які можуть здійснювати особисті селянські господарства (надалі — ОСГ) відповідно до ч. 1 ст. 1 ЗУ «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 р. [13]. Водночас шляхи реалізації пріоритетних напрямів державної політики в галузі туризму, як і поняття СЗТ в законодавстві України не розкриваються. В Україні були спроби врегулювати правові питання здійснення сільського туризму шляхом прийняття Закону «Про сільський та сільський зелений туризм». Зокрема, відповідний законопроект був зареєстрований 23 жовтня 2003 року у Верховній Раді України за № 4299 та був прийнятий у першому читанні. Законом розмежовувались поняття «сільський туризм», «екотуризм» та «сільський зелений туризм». Останній тлумачився як «відпочинковий вид сільського туризму, пов'язаний з перебуванням туристів у власному житловому будинку сільського господаря, окремому (гостьовому) будинку або на території особистого селянського (фермерського) господарства» [14]. Проте до цього часу цей законопроект так і не був прийнятий, що створює правову невизначеність у сфері СЗТ.

Відсутня єдність щодо поняття СЗТ і у наукових джерелах. Так, на думку О. Саковської, СЗТ є спеціалізованим видом економічної, соціальної та культурної діяльності, до якої можна віднести елементи організованого та неорганізованого відпочинку з метою їх ознайомлення з місцевістю, особливостями території, природою, культурою, способом життя населення його цінностями тощо [15, с. 184]. О. Гафурова та І. Сюйва слушно зазначають, що з прийняттям Закону України «Про особисте селянське господарство» (2003 р.) фактично було легалізовано поняття СЗТ, що здійснюється без створення юридичної особи та є одним із різновидів сільськогосподарської діяльності, яка не відноситься до підприємницької діяльності [16, с. 7]. Водночас, надання послуг СЗТ особами, які ведуть ОСГ, має ряд проблем, оскільки через відсутність належного правового регулювання відносин у вказаній сфері, СЗТ помилково розглядається як сфера туризму, тобто ототожнюється з високоприбутковим бізнесом на урбанізованих територіях [17, с. 100]. З метою розмежування зазначених видів діяльності, а також з метою стимулювання розвитку СЗТ пропонується прийняття Закону України «Про стимулювання розвитку сільської гостинності в Україні» [18]. Підтримуючи в цілому зазначену пропозицію, вважаємо, що в законодавстві про СЗТ варто врегулювати питання щодо використання у цій сфері ДПП, яке розглядається як один з ефективних інструментів економічного розвитку країни загалом та аграрного сектора зокрема.

Стратегією розвитку аграрного сектору економіки України на період до 2020 р., що була затверджена

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 травня 2013 р. № 806-р [19], було передбачено, що напрямом регуляторної політики в аграрному секторі є формування ефективної регуляторної системи на засадах ДПП, впровадження ризик-орієнтованого підходу при здійсненні державного контролю та пріоритетне фінансування інноваційно-інвестиційних проектів на засадах ДПП. Водночас, незважаючи на існування базового Закону України «Про державно-приватне партнерство» та низки нормативно-правових актів у цій сфері, Україна майже не зрушила на шляху до практичних аспектів реалізації встановлених норм. А низький рівень заінтересованості місцевої влади в реалізації механізмів ДПП, недостатня динаміка інноваційної активності малих та середніх сільськогосподарських виробників віднесено Стратегією продовольчої безпеки України на період до 2027 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р [20], до основних викликів та загроз у забезпеченні продовольчої безпеки, які можуть істотно знизити її рівень.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює питання застосування ДПП у різноманітних сферах, у тому числі і у сфері туризму, є Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 1 липня 2010 р. [21], який визначає організаційно-правові засади взаємодії державних партнерів з приватними партнерами на основі принципів державно-приватного партнерства, регламентує договірні відносини держави і приватного партнера у формі концесії, спільної діяльності та інших договорів. В ст. 1 зазначеного Закону ДПП розглядається як співробітництво між державою Україна, Автономною Республікою Крим, територіальними громадами в особі відповідних державних органів, що згідно із Законом України «Про управління об'єктами державної власності» здійснюють управління об'єктами державної власності, органів місцевого самоврядування, Національною академією наук України, національних галузевих академій наук (державних партнерів) та юридичними особами, крім державних та комунальних підприємств, установ, організацій (приватних партнерів), що здійснюється на основі договору в порядку, встановленому цим Законом та іншими законодавчими актами, та відповідає ознакам державно-приватного партнерства, визначеним цим Законом. Тобто, партнерство трактується як співробітництво на договірних засадах (співпраця), а термін «державно-приватне» — вказує на склад учасників даних відносин і свідчить про те, що ними є публічні та приватні суб'єкти, адже на стороні «державного партнера» часто виступають органи місцевого самоврядування, які не є представниками держави, однак є публічними органами, а тому більш доречним є використання терміну «публічно-приватне партнерство», в основі якого лежить співпраця публічних органів і приватного бізнесу.

Законодавство України не визначає серед сфер реалізації ДПП таких як аграрна сфера та розвиток сільських територій, проте передбачає здійснення ДПП у сфері туризму, відпочинку, рекреації, культури та спорту (ч. 2 ст. 4 ЗУ «Про ДПП»). Крім того, за рішенням державного партнера ДПП може застосовуватися в інших сферах діяльності, крім видів господарської діяльності, які відповідно до закону дозволяється здійснювати виключно державним підприємствам, установам та організаціям.

Перевагами ДПП як одного із механізмів підтримки СЗТ є те, що ДПП сприяє публічному сектору отримати доходи від комерціалізації туристичних продуктів та послуг, від динамічного зростання рівня зайнятості, зумовленого туризмом. Посилення діяльності приватного сектору впливає на збільшення споживання, інвестицій та впровадження інновацій, а також на зміцнення та розширення мережі ділових партнерств на місцевому рівні. Внаслідок цього територіальна громада отримує вигоду від податків, збільшується вартість землі та підвищується рівень життя місцевого населення [22].

Інтерес приватного партнера зумовлюється рядом переваг, серед яких: отримання прав на землю для проекту поза конкурсом, надання державних гарантій і підтримки (постачання за рахунок публічного партнера товарів чи послуг, придбання публічним партнером певного обсягу товарів (робіт, послуг), що виробляються (виконуються, надаються) приватним партнером за договором, укладеним у рамках ДПП тощо), гарантія щодо змін у законодавстві. Завдяки ДПП проекти будуть більш успішними, тоді як ризик зменшиться та розділиться між партнерами. Окрім того, сільський туризм функціонує в природному середовищі, є за своєю метою екологічним і позитивним з точки зору збереження довкілля, але при цьому, відносини, що виникають, формуються у соціально специфічному та вразливому оточенні. Як такий, цей сектор вимагає дуже високих стандартів управління та контролю за управлінням довкіллям та поведінкою в певному середовищі [22].

Серед форм ДПП, як правило, використовують договір концесії, договір про спільну діяльність або змішаний договір. Крім того, це можуть бути інвестиційні договори, застосування інструментів корпоративно-соціальної відповідальності тощо. Однією із перспективних форм ДПП, яка може використовуватися у сфері СЗТ є створення рекреаційно-туристичних кластерів. В спеціальній літературі кластер сільського туризму розглядають як сконцентровану на певній території групу взаємопов'язаних підприємств, установ та організацій сфери туризму й гостинності (засоби розміщення, харчування) та інших, пов'язаних з нею галузей (транспорту і зв'язку, освіти, культури, торгівлі, охорони здоров'я та ін.), місцевих органів влади та громадських об'єднань, які взаємодіють і взаємодоповнюють один одного

при створенні комплексного зеленого туристичного продукту території [23].

Передумовами створення рекреаційно-туристичних кластерів в аграрній сфері виступає як природний потенціал (кліматичні умови та значна концентрація аграрного виробництва одного типу, що територіально наближені один до одного), так і вже створений людиною (а саме створення кластера на базі розгалуженої системи діючих фермерських господарств і ОСГ).

В законодавстві України відсутнє визначення кластера, а також положення, якими було врегульовано порядок їх створення та функціонування. Не вирішує проблему і законодавчо врегульований правовий статус подібних утворень, які хоч і мають ряд спільних ознак з кластерами, проте суттєво відрізняються за правовим режимом земельної ділянки, на якій може провадитись господарська діяльність (наприклад, індустриальні парки), за організаційно-правовою формою (зокрема, агрохолдинги, кооперативні та корпоративні об'єднання) тощо.

Варто відмітити, що питання кластеризації економіки України неодноразово порушувалось на підзаконному рівні. Так, в рамках реалізації Концепції розвитку сільських територій в 2016 році було розпочато роботу зі створення шести агорекреаційних кластерів на території Миколаївської, Полтавської, Чернігівської, Одеської, Київської, Херсонської областей [24].

Законодавство України не визначає категорії земель, на яких можуть створюватися кластери у сфері СЗТ. Із врахуванням особливостей правового режиму окремих категорій земельних ділянок, кластери СЗТ можуть створюватися на землях сільськогосподарського призначення, землях житлової та громадської забудови, землях оздоровчого призначення, рекреаційного призначення, історико-культурного призначення, лісгосподарського та водного фонду, природозаповідного фонду та іншого природоохоронного призначення тощо.

Незважаючи на відсутність законодавчого врегулювання створення кластерів, в Україні успішно функціонують кластери, які, на думку М. Мальської та Ю. Зінька [25, с. 11], за ознакою спеціалізації можуть бути класифіковані на три види: а) нічліжно-гастрономічний (садибний) кластер сільського туризму, який базується на основі об'єднаної діяльності садиб та закладів нічліжно-гастрономічного типу, до основних послуг, які надаються в межах даного кластера, належать проживання, харчування та дозвілля; б) агротуристичний кластер сільського туризму — базується на основі сільськогосподарських підприємств (фермерські, домогосподарства) основним видом діяльності яких виступає виробництво сільськогосподарської продукції, а рекреаційно-туристичні послуги виступають як додаткові. Проекти кластерів тут зосереджені в основному на розвиток туристичної інфраструктури та

обслуговування туристів; в) краєзнавчо-екскурсійний кластер сільського туризму, пов'язаний з пропозицією туристичного продукту на базі туристичних атракцій регіону, об'єднує історичні об'єкти, заклади культури, заклади розміщення, і репрезентує локальний продукт. Цей вид кластеру лише починає функціонувати в Україні.

Висновки та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. На основі проведеного дослідження можна зробити наступні висновки. Розвиток СЗТ на основі ДПП в Україні є відносно новим суспільним явищем для правової доктрини і практики правового регулювання суспільних відносин у сфері аграрних, земельних, екологічних та інших відносин.

Однією із перспективних форм ДПП, яка може використовуватись у сфері СЗТ є створення рекреаційно-туристичних кластерів. Наразі в за-

конодавстві України відсутнє визначення кластера, а також положення, якими було врегульовано порядок їх створення та функціонування, а також правовий режим земель, на яких може бути створений кластер. Враховуючи потенціал СЗТ та його прямий чи опосередкований вплив на сталий розвиток та інші суміжні галузі економіки, доцільно врегулювати в законодавстві України особливості розвитку СЗТ на засадах ДПП шляхом утворення різноманітних рекреаційно-туристичних кластерів.

Перспективи подальших наукових пошуків та досліджень. Отримані висновки допоможуть у розробці законодавства про сільську гостинність, а також можуть бути використані в теоретичних та прикладних наукових дослідженнях, присвячених особливостям правового регулювання відносин у сфері сільської гостинності та ДПП у сфері аграрних, земельних та екологічних відносин.

Література

1. Бакай Ю. Ю. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 11. С. 324–327. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2021/83.pdf (дата звернення: 16.08.2024).
2. Захарова С. Г. Державно-приватне партнерство в системі регулювання туристичної галузі України: дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02; Запоріжжя, 2009. 218 с.
3. Бахуринська М. М. Правові засади концесії земельної ділянки за законодавством України. За ред. В. І. Андрейцева. К.: Знання, 2010. 230 с.
4. Правові проблеми публічно-приватного партнерства в аграрних і земельних відносинах. Кол. авт. Відп. ред. В. Семчик, П. Кулинич. Київ: НВП «Видавництво «Наукова думка» НАН України». 2015. 197 с.
5. Hafurova O. Legal basis of rural hospitality in the context of inclusive rural development. *Law. Human. Environment*. 2021. № 12(2). 20–26.
6. Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.
7. Кульчій І. М. Публічно-приватне партнерство як спосіб забезпечення сталого розвитку сільських територій. *Проблеми законності*. 2017. Вип. 138. С. 99–108.
8. *Актуальні правові проблеми публічно-приватного партнерства у сфері аграрних, земельних, екологічних та космічних відносин: мат. Міжнар. наук.-практ. конф.* (м. Київ, 22 листоп. 2013 р.). Київ: Прінт Сервіс, 2013. 203 с.
9. Семенець О. С. Правове регулювання використання природних ресурсів для туризму в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06; Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2012. 223 с.
10. Сьюйва І. С. Правове регулювання використання лісових ресурсів у сільському господарстві України: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06; Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. Київ, 2017. 19 с.
11. Туєва О. М. Правові умови забезпечення діяльності у сфері сільського зеленого туризму. *Порівняльно-аналітичне право*. 2017. № 3. С. 103–106. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13304/1/Tueva_103-106.pdf (дата звернення: 16.08.2024)
12. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 16.08.2024).
13. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15> (дата звернення: 16.08.2024).
14. Про сільський та сільський зелений туризм: Проект Закону від 23.10.2003 р. № 4299. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4299&skl=5 (дата звернення: 16.08.2024).
15. Саковська О. М. Роль сільського (зеленого) туризму у територіальному розвитку України. *Економіка та управління підприємствами*. 2023. Вип. 71. С. 183–187.
16. Гафурова О. В., Сьюйва І. С. Правові аспекти розвитку гастрономічного туризму в Україні. *Право. Людина. Довкілля*. ("Law. Human. Environment"). 2021. Vol. 12, № 4. Р. 6–12.
17. Гафурова О. В. Законодавство про сільську гостинність як засіб забезпечення інклюзивного сільського розвитку. *Глобальні виклики для індустрії гостинності: економіка, менеджмент, дорадництво: збірник тез доповідей міжнародної наук.-практ. конф.* (18–19 травня 2021 р.). К.: НУБіП України, 2021. 257 с. С. 99–103.

18. Про стимулювання розвитку сільської гостинності в Україні : Проект Закону України. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64742&pf35401=465846> (дата звернення: 16.08.2024).
19. Про схвалення Стратегії розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. *Офіційний вісник України*. 2013. № 83. С. 23. Ст. 3088.
20. Про схвалення Стратегії продовольчої безпеки України на період до 2027 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації: розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 жовтня 2013 р. № 806-р. *Офіційний вісник України*. 2024. № 70. Ст. 4220.
21. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 1 липня 2010 р. № 2404-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 40. Ст. 524.
22. Bogdanov N., Zečević B., Versaci A., Roháč J. Public Private Partnership in Rural Tourism. URL: https://www.researchgate.net/publication/231180018_Public_Private_Partnership_in_Rural_Tourism (дата звернення: 16.08.2024).
23. Литвин І. В., Нек М. О. Проблеми та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в регіоні. *Регіональна економіка*. 2013. № 2. С. 81–88. URL: https://tourlib.net/statti_ukr/lytvyn3.htm (дата звернення: 16.08.2024).
24. Мінагрополітики: У 2016 році розпочато створення 6 агро-рекреаційних кластерів. *Урядовий вебпортал*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249644829> (дата звернення: 16.08.2024).
25. Мальська М., Зінько Ю. Типи і моделі кластерів сільського туризму в Україні. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Туризм*. 2018. № 2. С. 8–23.

References

1. Bakai Yu. Yu. (2021). Problemy ta perspektyvy rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v Ukraini. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. № 11. pp. 324–327. URL: http://www.lsej.org.ua/11_2021/83.pdf [in Ukrainian].
2. Zakharova S. H. (2009). Derzhavno-pryvatne partnerstvo v systemi rehulivannia turystychnoi haluzi Ukrainy: dys. ... kand. nauk z derzh. upr.: spets. 25.00.02; Zaporizhzhia. 218 s. [in Ukrainian].
3. Bakhurynska M. M. (2010). Pravovi zasady kontsesii zemelnoi dilianky za zakonodavstvom Ukrainy. Za red. V. I. Andreitseva. K.: Znannia. 230 s. [in Ukrainian].
4. Pravovi problemy publichno-pryvatnoho partnerstva v ahrarnykh i zemelnykh vidnosynakh. (2015). Kol. avt. Vidp. red. V. Semchyk, P. Kulynych. Kyiv: NVP “Vydavnytstvo “Naukova dumka” NAN Ukrainy”. 197 s. [in Ukrainian].
5. Hafurova O. (2021). Legal basis of rural hospitality in the context of inclusive rural development. *Law. Human. Environment*. № 12(2). Pp. 20–26. [in Ukrainian].
6. Kobetska N. R. (2016). Dozvilne i dohovirne rehulivannia vykorystannia pryrodnykh resursiv v Ukraini: pytannia teorii ta praktyky: monohrafiia. Ivano-Frankivsk: Prykarp. nats. un-t im. Vasylia Stefanyka. 271 s. [in Ukrainian].
7. Kulchii I. M. (2017). Publichno-pryvatne partnerstvo yak sposib zabezpechennia staloho rozvytku silskykh terytorii. *Problemy zakonnosti*. Vyp. 138. pp. 99–108 [in Ukrainian].
8. Aktualni pravovi problemy publichno-pryvatnoho partnerstva u sferi ahrarnykh, zemelnykh, ekolohichnykh ta kosmichnykh vidnosyn: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (2013). Kyiv: Print Servis, 203 s. [in Ukrainian].
9. Semenets O. S. (2012). Pravove rehulivannia vykorystannia pryrodnykh resursiv dlia turyzmu v Ukraini: dys. ... kand. yuryd. nauk; spets. 12.00.06; Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv. 223 s. [in Ukrainian].
10. Siuiva I. S. (2017). Pravove rehulivannia vykorystannia lisovykh resursiv u silskomu gospodarstvi Ukrainy: dys. ... kand. yuryd. nauk: spets. 12.00.06; Nats. un-t bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Kyiv. 19 s. [in Ukrainian].
11. Tuieva O. M. (2017). Pravovi umovy zabezpechennia diialnosti u sferi silskoho zelenoho turyzmu. Porivnialno-analitychne pravo. № 3. S. 103–106. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/13304/1/Tueva_103-106.pdf [in Ukrainian].
12. Pro turyzm: Zakon Ukrainy vid 15.09.1995 r. № 324/95-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80> [in Ukrainian].
13. Pro osobyste selianske gospodarstvo: Zakon Ukrainy vid 15.05.2003 r. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15> [in Ukrainian].
14. Pro silskiy ta silskiy zeleniy turizm: Proekt Zakonu vid 23.10.2003 r. № 4299. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?pf3516=4299&skl=5 [in Ukrainian].
15. Sakovska O. M. (2023). Rol silskoho (zelenoho) turyzmu u terytorialnomu rozvytku Ukrainy. *Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*. Vyp. 71. pp. 183–187 [in Ukrainian].
16. Hafurova O. V., Siuiva I. S. (2021). Pravovi aspekty rozvytku hastronomichnoho turyzmu v Ukraini. *Pravo. Liudyna. Dovkilla*. (“*Law. Human. Environment*”). Vol. 12, № 4. pp. 6–12. [in Ukrainian].
17. Hafurova O. V. (2021). Zakonodavstvo pro silsku hostynnist yak zasib zabezpechennia inkliuzyvnoho silskoho rozvytku. *Hlobalni vyklyky dlia industrii hostynnosti: ekonomika, menezhment, doradnytstvo: zbirnyk tez dopovidei mizhnarodnoi nauk.-prakt. konf.* (2021). K.: NUBiP Ukrainy. pp. 99–103 [in Ukrainian].
18. Pro stymulivannia rozvytku silskoi hostynnosti v Ukraini: Proekt Zakonu Ukrainy. URL: <https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id=&pf3511=64742&pf35401=465846> [in Ukrainian].
19. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku ahrarnoho sektoru ekonomiky na period do 2020 roku: Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 zhovtnia 2013 r. № 806-r. (2013). *Oftsiinyi visnyk Ukrainy*. № 83. S. 23. St. 3088 [in Ukrainian].

20. Pro skhvalennia Stratehii prodovolchoi bezpeky Ukrainy na period do 2027 roku ta zatverdzhennia operatsiinoho planu zakhodiv z yii realizatsii: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 17 zhovtnia 2013 r. № 806-r. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2024. № 70. St. 4220 [in Ukrainian].

21. Pro derzhavno-pryvatne partnerstvo: Zakon Ukrainy vid 1 lypnia 2010 r. № 2404-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2010. № 40. St. 524 [in Ukrainian].

22. Bogdanov N., Zečević B., Versaci A., Roháč J. Public Private Partnership in Rural Tourism. URL: https://www.researchgate.net/publication/231180018_Public_Private_Partnership_in_Rural_Tourism [in Ukrainian].

23. Lytvyn I. V., Nek M. O. (2013). Problemy ta perspektyvy rozvytku silskoho zelenoho turyzmu v rehioni [The problem is that it is promising for the roots of the silskoho zelenoho turizm v rehioni]. *Rehionalna ekonomika*. № 2. pp. 81–88 [in Ukrainian].

24. Minahropolityky: U 2016 rotsi rozpochato stvorennia 6 ahro-rekreatsiinykh klasteriv. *Uriadovi vebportal*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/249644829> [in Ukrainian].

25. Malska M., Zinko Y. (2018). Typy i modeli klasteriv silskoho turyzmu v Ukraini. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu kultury i mystetstv. Serii: Turyzm*. № 2. pp. 8–23. [in Ukrainian].